

Gelderlander Paard Associatie

Door Anton van Lijssel

Dierenwelzijn

Op 28 januari 2008 wordt de Nota Dierenwelzijn van de Minister van Landbouw in de Tweede Kamer besproken. Daarin wordt als een van de problemen voor het welzijn van paarden genoemd: "het eenzijdige fokbeleid gericht op de topsport waar uiteindelijk slechts een zeer beperkt aantal paarden in terecht komt." Het Gelders paard dat vanwege zijn geschiktheid voor recreatie de laatste tijd weer in de belangstelling staat, komt hierdoor nog meer in de picture.

Het komt het welzijn van mens en dier ten goede als het paard geschikt is voor wat ervan verwacht wordt. Het Gelders paard met zijn goede karakter is daarom niet alleen vanuit de gebruikers gezien maar ook uit het oogpunt van dierenwelzijn beter geschikt voor 90% van de ruiters en menners dan de paarden die nu in de mode zijn.

Tientallen jaren lang is de geschiktheid voor de recreatie verwaarloosd in de fokkerij van rijpaarden en tuigpaarden. Paarden voor de topsport zijn het fokdoel. Daarbij heeft men gedacht dat de minder geslaagde paarden uit de topsport-fokkerij altijd nog goed genoeg zijn voor de recreatie. Dit blijkt onjuist te zijn. Een braaf betrouwbaar karakter is voor een recreatieruiter in het verkeer heel essentieel, maar is minder belangrijk voor een professionele ruiter binnen de beslotenheid van een oefenterrein en wedstrijdrijding. Een modern gefokt sportpaard is al te vaak een explosieve bom vol energie, waarvan zelfs een topruiter niet weet wanneer de ontsteking afgaat. Zo'n paard heeft een zeer intensieve training nodig met weinig stalrust en is dus minder geschikt voor het gebruik in de recreatiesport dan het Gelders paard.

Er zijn naast dierenwelzijn nog drie belangrijke redenen om het Gelders paard te promoten: 1) het behoort tot het Nederlandse culturele erfgoed, 2) het is een unieke vorm van biodiversiteit, 3) het heeft uitstekende kwaliteiten voor dressuur, springen en menen, niet alleen voor recreatie maar ook voor topsport.

Veelzijdig

Het Gelders paard is ontstaan op het Nederlandse landbouwbedrijf. Doordat 60% van de paarden vroeger buiten de landbouw werkzaam was (personenvervoer, vrachtvervoer, leger) was de fokkerij daar sterk op gericht en was het een vrij licht paard dat veelzijdig inzetbaar was. Honderd jaar

geleden hadden alle warmbloedrassen van Zweden tot Frankrijk ditzelfde veelzijdige fokdoel. Door gewijzigde omstandigheden binnen en buiten de landbouw (opkomst auto, machines, tractor) is het fokdoel bij alle andere warmbloedrassen versmald. Alleen het Gelders paard is steeds veelzijdig gebleven.

Selectie

In de Nederlandse landbouw is generaties lang en consequent geselecteerd op een braaf karakter, werkwiligheid, stressbestendigheid, gezondheid, kracht en uithoudingsvermogen. Dit zijn eigenschappen die voor alle paarden van alle tijden waardevol zijn. Dagenlang werken voor de ploeg vereiste sterk beenwerk, flinke longen en een grote werkwiligheid, terwijl de brave (fok)merrie in het weekend vaak door kinderen onder het zadel naar de ruiterclub werd gereden. De Gelderse paarden werden vroeger - ook na dagen stalrust - gewoon voor het boerenwerk of voor de ruitersport gebruikt. Men had zelfs nog nooit van eerst langere tijd gehoord. Alle Gelderse merries ondergingen die zware veelzijdige selectie al vanaf jonge leeftijd. Bij de radicale omvorming naar een paard voor de topsport door middel van een verdringingskruising met heel ander bloed, is een groot deel van de gebruikseigenschappen van de Gelderse en Groninger paarden verloren gegaan. Het moderne Nederlandse paard staat niet meer bekend om zijn goede karakter en de gemiddelde leeftijd van zeven jaar die de paarden in Nederland nu bereiken is nog nooit zo onvoorstelbaar laag geweest.

Cultureel erfgoed

Om het andere jaar worden op Prinsjesdag Gelderse paarden voor de Gouden koets gespannen en dragen ze bij aan een traditie die veel belangstelling trekt. Het Gelders paard heeft al eeuwenlang een goede naam en is internationaal bekend als Gelderlander (En-

gels) en Gelderländer (Duits). Het Gelders paard behoort samen met onze monumenten, schilderkunst, enz. tot het erfgoed van de generaties vóór ons waar we trots op kunnen zijn.

Biodiversiteit

Het is van groot belang om voor de toekomst een variatie in erfelijke eigenschappen te behouden. De bloedlijnen en erfelijke eigenschappen van het Gelders paard kwamen vroeger wel overeen met die van de andere veelzijdige warmbloedrassen, maar zijn totaal verschillend van de tegenwoordige Europese rijpaarden die samen één grote genenpool met dezelfde bloedlijnen vormen. Het Gelders paard is nu uniek en het instandhouden van de originele bloedlijnen is daarom belangrijk. Vooral omdat de selectie in de landbouw niet meer bestaat en er geen nieuwe Gelderse bloedlijnen meer gecreëerd kunnen worden. Wat je kwijtraakt krijg je nooit meer terug.

Topsport

De kwaliteiten, waarop de Gelderse paarden in de landbouw werden geselecteerd, zijn ook belangrijk voor de echte topsport. Succesvolle internationale Gelderse paarden waren vroeger al: Olympic Sunrise (springen), Amora (dressuur), Paledo (mennen), Oregon (tuigpaard) en recent Tepic la Silla (springen), Lianca (dressuur), Nietje (mennen), Uromast (tuigpaard). En zo zijn er meer.

Nergens anders ter wereld vind je een warmbloedpaardenras waarmee een recreatieruiter tot zo'n grote hoogte in de topsport kan doorgroeien. Dat dit paard heel veelzijdig inzetbaar is en aan de selectie in de Nederlandse landbouw zijn kwaliteiten te danken heeft, heeft aan het imago van sportpaard geen goed gedaan. De kwaliteiten zijn er echter niet minder om.

De Gelderse stermerrie Coravivera (Goudsmid x Gondelier) is hier 23 jaar oud. Ze is nu drachtig van de 22-jarige Gelderse keurhengst Elegant.

Zeldzaam huisdierras

Waarom is het Gelders paard met al zijn kwaliteiten dan een zeldzaam huisdierras? Door het (begrijpelijke maar onjuiste) vooroordeel 50 jaar geleden dat een veelzijdig landbouwpaard niet zo'n goed rijpaard zou zijn als de buitenlandse paardenrassen, die speciaal voor de ruitersport gefokt werden. Doordat de betere ruiters hier de eerste waren die met buitenlandse paarden gingen rijden en daarmee prijzen wonnen op de wedstrijden, werd dit vooroordeel bevestigd. Zelfs toen de Gelderse hengsten Goudsmid en Gondelier internationale topprestaties leverden over hindernissen van meer dan 2 meter was dit niet voldoende om het tij te keren. De Nederlandse sportpaarden met een buitenlandse vader en een Gelders/Groninger moeder (de F1-producten) maakten de dienst uit op de internationale wedstrijden zowel in springen als dressuur. Men schreef dit toe aan de buitenlandse rijpaardhengsten en niet aan de Gelders/Groninger merries. Ten onrechte, want door het versterken van het aandeel buitenlandse bloed in de Nederlandse paarden is het niveau van de F1-producten nooit meer geëvenaard. Voor de recreatiesport nam men zonder meer aan dat een minder geslaagd paard voor de topsport altijd nog beter was dan een veelzijdig Gelders paard. Doordat het Gelders paard jarenlang als ouderwets is afgeschilderd en de positieve aspecten geen publiciteit kregen, is het een zeldzaam huisdierras geworden.

Gelderse afstamming

Toen voor de omvorming naar rijpaard heel ander bloed gebruikt ging worden, werd daarvoor een apart Sportregister ingesteld, het latere KWPN-rijpaard. Door het onderscheid tussen veelzijdig Gelders bloed (Sgldt) en Sportregister-rijpaardbloed is in 1964 officieel vastgelegd wat Gelders bloed is. Voor een Gelders paard werd minstens 75% Sgldt-bloed in de afstamming vereist. Sinds enkele jaren hanteert het stamboek KWPN echter alleen nog uiterlijke kenmerken voor de registratie als Gelders paard. Om de bloedlijnen en interne kwaliteiten van het Gelders paard te redden en ook om te voorkomen dat de goede naam van dit ras beschadigd wordt doordat paarden met heel ander bloed onder die naam te verkocht worden, is twee jaar geleden de Gelderlander Paard Associatie opgericht. Die heeft - na vruchteloos overleg met het KWPN - aan de Minister van Landbouw en de Tweede Kamer gevraagd om toe te staan dat voor "paarden met Gelders bloed" een moederstamboek wordt opgericht dat de rasstandaard vaststelt en bewaakt. Minister Verburg wil het KWPN niet graag laten vallen, maar is het inhoudelijk eens met het standpunt van de Gelderlander Paard Associatie over het verschil tussen het fokken van paarden voor recreatie en voor de topsport. Bij de behandeling van de Nota Dierenwelzijn in de Tweede Kamer zal misschien duidelijk worden wat dit in de praktijk betekent.